

Zápisky z cvičení NUM 2011

Matěj Novotný

28. února 2011

1 Diferenční vztahy pro náhrady derivací

Poznámka 1 (Taylorův rozvoj). *Nechť $g \in C^{(n)}$ na $\langle a, b \rangle$; $x \in (a, b)$; $0 < h < \min\{x - a, b - x\}$. Pak je*

$$g(x + h) = \sum_{k=0}^{m-1} \frac{1}{k!} g^{(k)}(x) h^k + \int_0^1 \frac{1}{m!} s^{m-1} g^{(m)}(x + (1-s)h) \, ds \quad (1)$$

Druhý sčítanec je Lagrangeův tvar zbytku.

Definice 1 (Landaův symbol O). *Nechť $f : H_0 \rightarrow \mathbb{R}$ je funkce definovaná na prstencovém okolí 0 (H_0). Řekneme, že f se chová na H_0 jako h^α pro nějaké $\alpha \in \mathbb{R}$ (značíme $f(x) = O(h^\alpha)$) právě když*

$$(\exists K > 0)(\forall h \in H_0 - \{0\}) \left(\left| \frac{f(h)}{h^\alpha} \right| < K \right) \quad (2)$$

Poznámka 2. *Chyba aproximace závisí na h .*

Věta 1. *Nechť $g \in C^{(2)}$ na $\langle a, b \rangle$; $x \in (a, b)$; $0 < h < \min\{x - a, b - x\}$. Pak*

$$\frac{g(x+h) - g(x)}{h} = g'(x) + O(h) \quad (\text{dopředná difference})$$

$$\frac{g(x) - g(x-h)}{h} = g'(x) + O(h) \quad (\text{zpětná difference})$$

Důkaz. V Taylorově rozvoji (1) použijeme $m = 2$.

$$g(x+h) = g(x)h^0 + g'(x)h + h^2 \int_0^1 \frac{1}{2!} s^1 g^{(2)}(x + (1-s)h) \, ds$$

$$\frac{g(x+h) - g(x)}{h} = g'(x) + h \int_0^1 \frac{1}{2} s g^{(2)}(x + (1-s)h) \, ds$$

Je poslední člen roven $O(h)$? $g \in C^{(2)}(\langle a, b \rangle) \implies g^{(2)} \in C(\langle a, b \rangle)$, tj. $g^{(2)}$ je spojitá na $\langle a, b \rangle \implies g^{(2)}$ je omezená na $\langle a, b \rangle \implies g^{(2)}(x) < K$ na $\langle a, b \rangle$.

$$\frac{1}{2} \int_0^1 s g^{(2)}(x + (1-s)h) \, ds \leq \frac{1}{2} \int_0^1 s K \, ds = \frac{K}{2} \int_0^1 s \, ds = \frac{K}{4}$$

$$\left| \frac{g(x+h) - g(x)}{h} - g'(x) \right| = h \left| \int_0^1 \frac{1}{2} s g^{(2)}(x + (1-s)h) \, ds \right| \leq h \frac{K}{4}$$

$$\frac{\left| \frac{g(x+h) - g(x)}{h} - g'(x) \right|}{|h|} \leq \frac{K}{4} \implies \frac{g(x+h) - g(x)}{h} - g'(x) = O(h)$$

Druhý vzorec se dokáže úplně stejně až na znaménko $-$. □

Věta 2. *Nechť $g \in C^{(3)}(\langle a, b \rangle)$; $x \in (a, b)$; $0 < h < \min\{x - a, b - x\}$. Pak*

$$\frac{g(x+h) - g(x-h)}{2h} = g'(x) + O(h^2)$$

Důkaz.

$$g(x \pm h) = g(x) \pm h g'(x) + h^2 \int_0^1 \frac{1}{2} s g^{(2)}(x \pm (1-s)h) \, ds$$

$$\begin{aligned}
g(x+h) - g(x-h) &= g(x) + hg'(x) + \frac{h^2}{2} \int_0^1 sg^{(2)}(x + (1-s)h) \, ds - \\
&\quad - (g(x) - hg'(x) + \frac{h^2}{2} \int_0^1 sg^{(2)}(x - (1-s)h) \, ds) = \\
&= 2hg'(x) + \frac{h^2}{2} \int_0^1 s [g^{(2)}(x + (s-1)h) - g^{(2)}(x - (1-s)h)] \, ds \quad (3)
\end{aligned}$$

$$\left| \frac{g(x+h) - g(x-h)}{2h} - g'(x) \right| = \frac{h}{4} \left| \int_0^1 \dots \, ds \right| \leq h \frac{K}{4}$$

To znamená, že zbytek je $O(h)$. Použijeme Lagrangeovu větu o přírůstku funkce ($\exists \xi : g(a) - g(b) = g'(\xi)(a - b)$):

$$\exists \xi = \xi(s, x, h); \quad \xi \in (x - (1-s)h, x + (1-s)h) \subset \langle a, b \rangle$$

$$\begin{aligned}
g^{(2)}(x + (1-s)h) - g^{(2)}(x - (1-s)h) &= g^{(3)}(\xi)(x + (1-s)h - x + (1-s)h) = \\
&= g^{(3)}(\xi)2(1-s)h
\end{aligned}$$

Dosadíme do integrálu (3):

$$\int_0^1 sg^{(3)}(\xi)2(1-s)h \, ds = 2h \int_0^1 g^{(3)}(\xi)s(1-s) \, ds$$

$g^{(3)}$ je spojitá $\implies$ je omezená na $\langle a, b \rangle$

$$2h \left| \int_0^1 g^{(3)}(\xi)s(1-s) \, ds \right| \leq 2hK \left| \int_0^1 s(1-s) \, ds \right| \leq Kh$$

Po dosazení do (2) dostávám tvrzení věty. □

Poznámka 3. *Vynechávám domácí úkol a nějaké povídání k němu. Tady najdete zadání.*